

۲۱۹۷۱۲۷
۲۱۹۷۱۲۷

بزه دیده شناسی کودکان در شبکه های مجازی

دکتر زهرا کرامتی معز

مدرس دانشگاه تهران

دکتری حقوق کیفری و جرم شناسی دانشگاه تهران

مشرقی
۱۱۱

سرشناسه	کرامتی معز، هادی، ۱۳۶۸.
عنوان و نام پدیدآور	بزه‌دیدہ‌شناسی کودکان در شبکه‌های مجازی هادی کرامتی معز.
مشخصات نشر	تهران، دادگستر، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۲۱۶ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۲۸۲۱۷۸-۲: ۴۵۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فیبا.
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	کودکان - سوء استفاده جنسی - پیشگیری.
موضوع	Child sexual abuse -- Prevention
موضوع	اینترنت و کودکان - پیش بینی‌های ایمنی
موضوع	Internet and children - Safety measures
موضوع	کودکان در هرزه‌نگاری - پیشگیری
موضوع	Child pornography - Prevention
موضوع	فضای مجازی - تدابیر ایمنی
موضوع	Cyberspace - security measures
شماره کتابشناسی	۷۴۱۳۸۶

بزه‌دیدہ‌شناسی کودکان در شبکه‌های مجازی

تألیف: دکتر هادی کرامتی معز

ناشر: انتشارات دادگستر

چاپ اول: دی ماه ۱۳۹۹

شماره: ۵۰۰

قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۸۲-۱۷۸-۲

همه‌ی حقوق چاپ و نشر این اثر برای نشر دادگستر محفوظ است. تکثیر، انتشار و بازنویسی آن، به قسمتی از آن به هر شیوه، از جمله: فتوکپی، الکترونیکی، ضبط و ذخیره در سیستم‌های بازیابی و پخش بدون دریافت مجوز کتبی و قبلی از ناشر ممنوع است. این اثر تحت حمایت «قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران» قرار دارد.

دفتر مرکزی انتشارات: تهران، میدان حضرت ولی عصر (عج)، بلوار کشاورز، ابتدای خیابان

فلسطین، کوچه شهید زاکری، پلاک ۶، واحد ۱

تلفن ۸۸۹۰۴۴۶۵ - ۸۸۹۰۵۴۶۰ فکس ۸۸۹۱۰۳۳۳

کدپستی: ۱۴۱۶۷۵۳۶۸۱

آدرس سایت: www.dadgostarpub.ir

بیشگفتار

گستره توزیع و استفاده از شبکه‌های مجازی که در حال حاضر در گوشی‌های تلفن همراه بسیار سهل و آسان در دسترس عموم مردم قرار گرفته و در این شبکه‌های مجازی کاربران به صورت شخصیت حقیقی (نام افراد) یا به صورت شخصیت حقوقی (نام گروه‌ها، مراکز، سازمان‌ها) فعالیت دارند و در حال حاضر به عنوان قوی‌ترین رسانه آنلاین در دنیا معرفی شده است. علاوه بر فرصت‌هایی که می‌توانند داشته باشد، تهدیدها و آسیب‌هایی نیز به همراه دارند. با این اوصاف، کودکان که در جامعه کنونی ایران به دلیل مجازی شدن آموزش و گرایش جامعه به فضای مجازی بیش از پیش در معرض انواع آسیب‌های این نوع از شبکه‌ها قرار می‌گیرند و این کاربران کم‌سن در معرض حجم عظیمی از اطلاعات قرار گرفته‌اند که بسیاری از آن‌ها به دلیل عدم تناسب با رشد سنی و عقلی و میزان دانش کودک می‌توانند آثار زیان‌آوری به همراه داشته باشند.

از این رو، فراگیری شبکه‌های مجازی در ایران مانند سایر نقاط جهان به تنهایی این پدیده را به موضوعی مهم برای پژوهش تبدیل می‌کند. با عنایت به مطالعه این پدیده زمانی بیشتر می‌شود که آن را در پیوند با بحث کودکان به عنوان یکی از آسیب‌پذیرترین اقشار در شبکه‌های مجازی تطبیق داد. با توجه به اینکه در فضای مجازی، امکان کنترل محتوایی که در دسترس افراد قرار می‌گیرد، وجود ندارد، فیلم‌ها، تصاویر، مطالب و رشته‌هایی که حاوی موضوعات غیراخلاقی و مستهجن، نژادپرستانه، خشونت‌آمیز و ترویج‌دهنده سبک‌های پوشش، مد و تغذیه ناصحیح هستند، به راحتی در اختیار آن‌ها قرار می‌گیرند؛ از این رو، پدیده بزه‌دیدگی کودکان بیش از پیش اتفاق می‌افتد؛ از این حیث، نگارنده این موضوع جدید را به عنوان موضوع پژوهش انتخاب نموده است.

در پایان نیز این فرصت را غنیمت شمرده و از همه اساتید بزرگوارم جناب آقای دکتر سید محمود میرخیلی (دانشیار محترم دانشگاه تهران) و همچنین، جناب آقای دکتر

حسن عالی‌پور و جناب آقای دکتر مهدی شیدائیان (استادیاران محترم دانشگاه تهران) که با راهنمایی‌های سازنده و بی‌دریغشان در نگارش این اثر یاریگر اینجانب بوده‌اند، سپاسگزاری نمایم.

همچنین، از استاد عزیز و ارجمند آقای دکتر عباس منصورآبادی (دانشیار محترم دانشگاه تهران) که علاوه بر تلمذ در محضر ایشان و استفاده از دریای بیکران دانش و فضایل اخلاقی - شخصیتی وی، همواره مشوق اینجانب بودند، سپاسگزاری نمایم. ایضاً، از کلیه اساتید دانشگاه تهران به ویژه اساتید بزرگوار، دکتر محمدابراهیم شمس ناتری و دکتر احمد حاجی ده‌آبادی (دانشیاران محترم دانشگاه تهران) که مدیون ارشاداتشان در هر سه مقطع تحصیلی می‌باشم، سپاسگزارم.

لازم بذکر است که حسن اعتماد انتشارات دادگستر و مدیریت محترم آن جناب آقای حسن سمیعیان که بلافاصله پس از تصویب و تصحیح این کتاب در روزهای حوزه چاپ در کشور، از انتشار این اثر حمایت کردند، سپاسگزارم و از همه اساتید نکته‌سنج و دانشجویان عزیز استدعا دارم بر اینجانب منت گذاشته و در جهت غنی‌تر شدن این نوشته، انتقادات و پیشنهادهای خود را به آدرس ایمیل (keramati@ut.ac.ir) ارسال کنند.

هادی کرامتی معز

تهران - مهر ۱۳۹۹ خورشیدی

فهرست مطالب

پیشگفتار	۵
مقدمه	۱۱

فصل اول - شناخت پدیده بزه‌دیدگی کودکان در شبکه‌های مجازی

مبحث اول: مفهوم‌شناسی و انواع شبکه‌های مجازی	۱۶
گفتار اول: مفهوم فضای سایبر	۱۷
گفتار دوم: مفهوم فضای مجازی	۱۹
گفتار سوم: مفهوم جرم‌شناسی فضای مجازی	۲۴
گفتار چهارم: مفهوم شبکه‌های اجتماعی مجازی	۲۵
گفتار پنجم: انواع و نمونه‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی	۳۰
بند اول: انواع شبکه‌های اجتماعی مجازی	۳۰
بند دوم: نمونه‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی	۳۲
گفتار ششم: مفهوم و گونه‌های بزه‌دیدگی کودکان در شبکه‌های اجتماعی مجازی	۴۲
بند اول: مفهوم بزه‌دیدگی کودکان در شبکه‌های اجتماعی مجازی	۴۲
بند دوم: انواع بزه‌دیدگی کودکان در شبکه‌های اجتماعی مجازی	۴۶
مبحث دوم: حقوق کودکان بزه‌دیده و حمایت از آن‌ها در شبکه‌های اجتماعی مجازی	۵۴
گفتار اول: حقوق کودکان بزه‌دیده در شبکه‌های مجازی	۵۴
بند اول: حق رعایت حریم خصوصی کودکان در شبکه‌های مجازی	۵۴
بند دوم: حق رعایت اخلاق سایبری کودکان نسبت به کاربران شبکه‌های مجازی	۵۸
بند سوم: حق بر فراموش شدن اطلاعات کودکان در شبکه‌های مجازی	۶۲

مبحث دوم: پیشگیری رشد‌مدار از بزه‌دیدگی کودکان در شبکه‌های مجازی	۱۵۸
گفتار اول: نهادهای متولی پیشگیری رشد‌مدار از بزه‌دیدگی کودکان در شبکه‌های مجازی	۱۵۹
بند اول: خانواده	۱۶۰
بند دوم: مدرسه	۱۶۲
گفتار دوم: ارائه راهکارهای پیشگیری رشد‌مدار از بزه‌دیدگی کودکان در شبکه‌های مجازی	۱۶۴
بند اول: تدابیر آموزشی - آگاهی‌بخشی	۱۶۴
بند دوم: سایر تدابیر - پرورشی	۱۶۹
نتیجه‌گیری	۱۷۳
راهکارهای پیشنهادی	۱۷۷
فهرست منابع	۱۸۱
ضمایم	۲۰۵